

Hur använder företag arbetsmiljö- och hälsotjänster för att förebygga och åtgärda arbetsrelaterad ohälsa?

– En rapport om företags användning av företagshälsovård och andra expertresurser inom områdena arbetsmiljö och rehabilitering

Stockholm, september 2017

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1. Inledning	3
2. Syfte	4
3. Bakgrund – våra partsgemensamma satsningar	5
4. Genomförande av undersökningen	6
4.1 Metod och tidsperiod	6
4.2 Genomförda intervjuer	6
4.3 Antal intervjuer och bortfallsanalys	6
4.4 Om respondenterna	6
5. Resultat	8
5.1 Typ av tjänster som företagen använder	8
5.2 Har ditt företag senaste året köpt företagshälsovård eller annan extern arbetsmiljö-, rehabiliterings- och hälsotjänst?	10
5.3 Har företagen avtal om företagshälsovård eller annan leverantör av arbetsmiljö- och hälsotjänst?	11
5.4 Har avtalen tecknats efter samråd med företrädare för de anställda?	12
5.5 Företagens upplevda nytta av tjänsterna utifrån behoven	13
5.6 Upplevda effekter av arbetsmiljö- och hälsotjänsterna	14
5.7 Beskrivning varför vissa företag inte använder/köper företagshälsovård eller andra externa arbetsmiljö- och hälsotjänster	16
5.8 Jämförelse av svar från chefer och skyddsombud/fackliga företrädare vid samma företag – kontrollgrupp	18
6. Diskussion och slutsatser	20
7. Läs mer	22

Sammanfattning

Den här rapporten redovisar resultaten av en undersökning om hur företag använder företagshälsovård och andra expertresurser inom arbetsmiljö och rehabilitering. På uppdrag av parterna har drygt 1 600 telefonintervjuer genomförts med företagsrepresentanter och fackliga företrädare eller skyddsombud på företag av olika storlek, i olika branscher och på olika platser i landet.

Resultaten visar att majoriteten av företagen, nästan 8 av 10, använder den här typen av tjänster – och att de ser både nytta och positiva effekter med användandet. Hela 86 procent av de svarande säger att de haft nytta av de tjänster som köpts in – de största företagen upplever störst nytta och de små företagen något mindre nytta. De svarande uppger även att effekterna är positiva, och beskriver bland annat bättre arbetsmiljö, bättre fysisk och psykisk hälsa, samt lägre sjukfrånvaro som några viktiga effekter. De upplevda effekterna återfinns i alla branscher, över hela landet och oavsett storlek på företag.

Resultaten visar även att företagen tecknar avtal om arbetsmiljö- och hälsotjänster med flera olika leverantörer, men att företagshälsovården står för merparten av avtalen. Företagsrepresentanter och skyddsombud/fackliga företrädare ger genomgående relativt samstämmiga svar på frågorna i undersökningen.

De företag som köper tjänster i något mindre utsträckning är framförallt små företag, samt företag inom handeln och besöksnäringen. De företag som inte har avtal för den här typen av tjänster uppger som främsta skäl att de inte har behov av tjänsterna eller att de har egna interna resurser. Drygt hälften av cheferna anger att kostnaderna är för höga i relation till förväntade effekter.

De brister som framkommer i undersökningen rör främst frågor kring samråd, där över hälften av såväl chefer som fackliga företrädare säger att de inte haft samråd innan avtal om företagshälsovård tecknats. Svaren i denna del skiljer sig mellan branscherna. Inom handel/hotell/restaurang uppger 26 procent att avtal tecknats efter samråd, jämfört med 46 procent i industrin.

Sammantaget är det glädjande att företagen i så hög utsträckning använder – och upplever nytta av – företagshälsovård och andra expertresurser inom arbetsmiljö och rehabilitering, liksom att svaren från arbetsgivar- och arbetstagarföreträdare i så hög grad överensstämmer.

Samtidigt visar undersökningen att det finns skäl att fortsätta stärka det systematiska arbetsmiljöarbetet, liksom att få till stånd bättre stöd och verktyg för samråd inför avtal och inköp av arbetsmiljö- och hälsotjänster på arbetsplatserna.

1. Inledning

Vi parter på den privata arbetsmarknaden, LO, PTK och Svenskt Näringsliv, anser att samverkan och ett väl fungerande systematiskt arbetsmiljöarbete är centralt för att kunna förebygga och åtgärda arbetsrelaterad ohälsa. Redan idag bedriver vi ett gemensamt arbete för att förebygga skador och ohälsa. Arbetet sker främst genom AFA Försäkring och Prevent, organisationer som samägs av LO, PTK och Svenskt Näringsliv, men också i branschernas partsgemensamma arbetsmiljöråd och kommittéer.

För att vidareutveckla våra insatser har vi även träffat en gemensam avsiktsförklaring, där vi listat ett antal aktiviteter vi vill genomföra för att vidareutveckla arbetet mot målet ett hållbart arbetsliv.¹

De konkreta insatserna vi vill genomföra rör ett antal olika områden. Allt från att utveckla stöd och verktyg i sjukprocessen till att öka kunskaperna om bakomliggande orsaker till sjukfrånvaro och stimulera företag att använda befintliga ekonomiska stöd. Utifrån förbättrad statistik från Försäkringskassan vill vi även utveckla ett mer träffsäkert stöd vid sjukfrånvaro.

Eftersom vi vet att arbetsgivare som vill förebygga och åtgärda arbetsrelaterad ohälsa kan behöva stöd från företagshälsor eller andra externa resurser inom arbetsmiljö och rehabilitering, så rör även våra insatser dessa områden. Vårt mål är att de externa arbetsmiljö- och hälsotjänster som arbetsförhållandena kräver ska finnas att tillgå. Detta för att företag som saknar egen kompetens ska få det stöd de behöver för att förebygga hälsorisker och anpassa arbetsplatsen så att arbetsförmåga tas tillvara på ett långsiktigt hållbart sätt.

För att bidra till att uppnå målet behöver vi mer kunskap. Därför rör vår första gemensamma insats med utgångspunkt från avsiktsförklaringen, området företagshälsövård och andra expertresurser inom arbetsmiljö och rehabilitering.

Vi behöver veta mer om hur och i vilken omfattning företag använder företagshälsövård eller andra externa arbetsmiljö- och rehabiliteringsresurser, liksom vilken nytta och vilka effekter de upplever av tjänsterna. Vi behöver också veta mer om varför företag inte använder den här typen av resurser.

För att få svar på frågorna genomförde vi våren 2017 en intervjuundersökning. I den här rapporten redovisas resultatet av undersökningen.

¹ Avsiktsförklaringen träffades i samband med att regeringen i augusti 2016 återtog det remitterade förslaget om ”Hälsöväxling”.

2. Syfte

Syftet med undersökningen är att få kunskap om hur företagen använder företagshälsovård och andra expertresurser inom arbetsmiljö och rehabilitering. Vi vill veta:

- om företag köper tjänster från företagshälsovård eller andra expertresurser inom arbetsmiljö och rehabilitering
- vilken typ av tjänster företagen använder och köper
- om det finns skillnader i användandet mellan branscher, regioner och företag av olika storlek
- om företagen ser nytta av tjänsterna
- vilka effekter företagen upplever av tjänsterna
- om det finns skillnader mellan hur personer i chefsposition och fackliga företrädare upplever användandet av dessa tjänster
- om företag har avtal med företagshälsovård och/eller andra leverantörer
- om tjänsterna upphandlats efter samråd mellan företagsrepresentant och facklig företrädare

3. Bakgrund – våra partsgemensamma satsningar

Som tidigare nämnts sker mycket av vårt partsgemensamma arbete inom ramen för AFA Försäkring och Prevent. Genom AFA Försäkring satsar vi årligen drygt 300 Mkr på att förebygga ohälsa och arbetsskador genom att bland annat

- Investera 150 Mkr årligen i forskning och utveckling om arbetsmiljö och hälsa. Det innebär att arbetsmarknadens parter är den största forskningsfinansiären inom arbetsmiljöområdet i Sverige.
- Investera cirka 100 Mkr för att sprida och nyttiggöra forskningsresultat, samt utveckla verktyg och utbildningar för arbetsplatserna bland annat genom att delfinansiera Prevents verksamhet. Som exempel på aktuella utbildningar och verktyg som tagits fram av Prevent kan nämnas en webb-baserad introduktionsguide för nyanställda samt en ny handbok för organisatoriska och sociala arbetsmiljöfrågor.
- Investera 75 Mkr i ett stöd för arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud/arbetsmiljöombud.
- Genom AFA Försäkring tillhandahålla ett webbaserat system – det så kallade IA-systemet, informationssystem för arbetsskador – så att företag kan hantera det systematiska arbetsmiljöarbetet på ett enkelt och effektivt sätt.
- Genom AFA Försäkring erbjuda ekonomiskt rehabiliteringsstöd.
- Utlysa forskningsprogram, såsom exempelvis FoU-programmet ”*Ett hållbart arbetsliv*”, som syftar till att öka kunskapen om hinder och möjligheter för organisationer och företag att bidra till ett hållbart arbetsliv.

4. Genomförande av undersökningen

4.1 Metod och tidsperiod

I undersökningen intervjuades drygt 1 600 personer på företag som är medlemmar i Svenskt Näringsliv. De intervjuade var vd:ar, personalchefer eller administrativa chefer, samt fackliga företrädare eller skyddsombud. Företagen fanns på olika platser i landet, i olika branscher och var olika stora, men samtliga företag hade minst tio anställda.

Intervjuundersökningen genomfördes av Kantar Sifo under perioden 24 januari till 13 februari 2017.

Intervjuerna genomfördes på telefon med stöd av ett strukturerat frågeformulär.

4.2 Genomförda intervjuer

I en första omgång intervjuades 1 518 personer; vd:ar, personalchefer, administrativa chefer, skyddsombud eller fackliga företrädare på olika företag. I en kontrollgrupp intervjuades ytterligare 101 chefer vid företag där även skyddsombud eller fackliga företrädare redan intervjuats. Syftet var att se om personer i olika roller – men vid samma företag – hade samma bild av vad, hur och varför tjänster används och köps in.

4.3 Antal intervjuer och bortfallsanalys

Urvalet bestod av 4 152 personer (ett representativt urval utifrån bransch, storlek och geografi), varav:

- 958 personer var vd, personalchef eller administrativ chef
- 560 personer var skyddsombud eller fackliga företrädare
- 101 var vd, personalchef eller administrativ chef vid samma företag som vissa (101) skyddsombud eller fackliga företrädare.

Bortfall: 2505 personer.

Som bortfall räknas de som avböjt att delta i undersökningen eller uppgett att de inte haft tid (853 personer) och de som inte kunnat nås (1 652 personer).

Svarsfrekvens: 39 procent eller 65 procent, om de som ej kunnat nås inte räknas med.

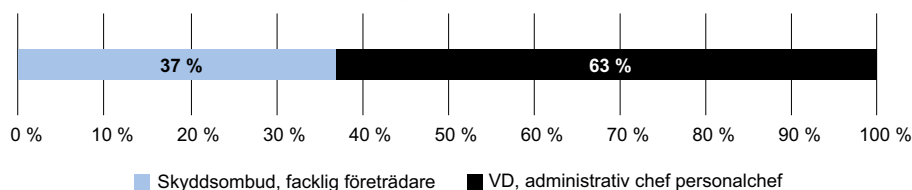
4.4 Om respondenterna

Andel svarande i respektive bransch

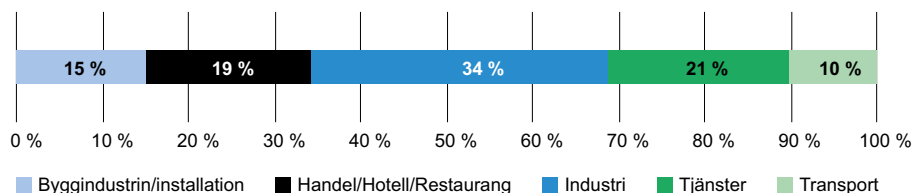
Branscherna inom privat sektor är representerade inom följande fem områden:

- Byggindustri/installation
- Handel/hotell/restaurang
- Industri
- Tjänster
- Transport.

Fördelning av respondenter

Bransch

Bas: Alla (1518)

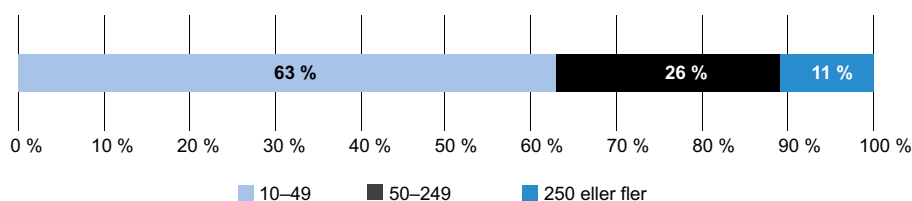
Källa: Kantar Sifo

Andel svarande fördelat på företagsstorlek

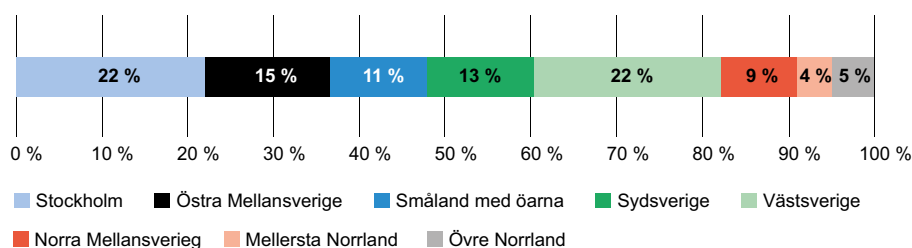
Undersökningen genomfördes med företag i tre olika storleksklasser:

- 10 till 49 anställda
- 50 till 249 anställda och
- 250 anställda eller fler.

Företagsstorlek

Region

Bas: Alla (1518)

Källa: Kantar Sifo

I kontrollgruppen var fördelningen följande:

- 48 procent fanns i företag med mellan 10 och 49 anställda
- 35 procent fanns i företag med mellan 50 och 249 anställda
- 17 procent fanns i företag med 250 anställda eller fler.

5. Resultat

5.1 Typ av tjänster som företagen använder

Undersökningens första frågor rörde vilken typ av tjänster företagen använder. Frågorna rörde såväl förebyggande som rehabiliterande insatser. För att svara på frågorna fick de intervjuade ta ställning till flera olika exempel på tjänster, se bild nedan, och kunde även lägga till egna exempel.

Bas: Alla (1518)

Källa: Kantar Sifo

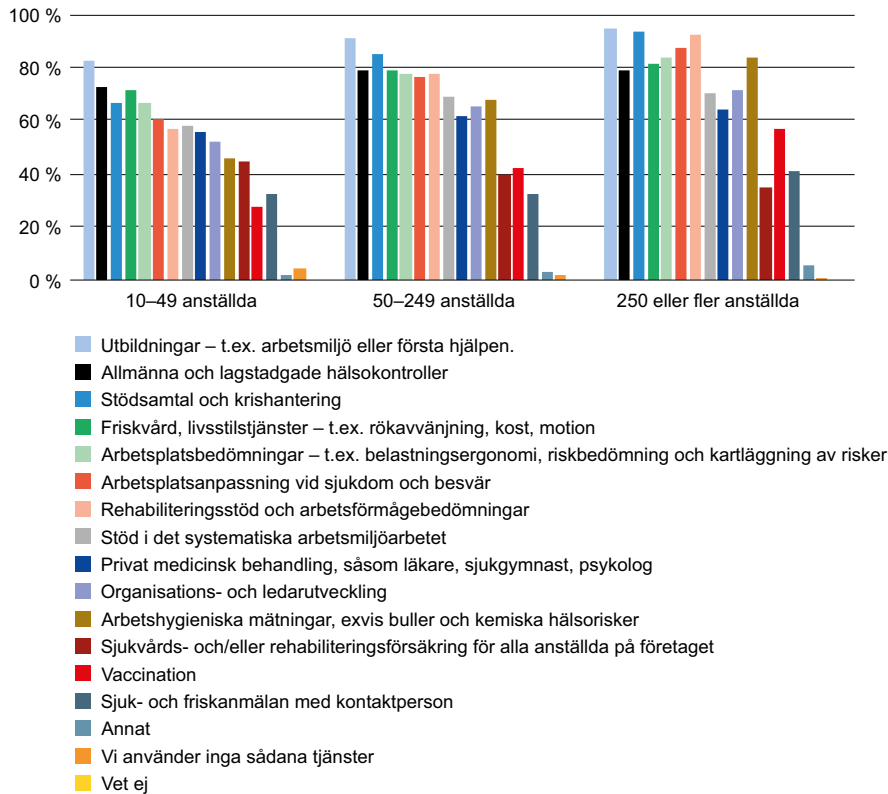
Resultatet visar att tjänster som rör utbildningar, som till exempel arbetsmiljöutbildningar och första hjälpen, är mest vanliga. 86 procent av alla svarande uppger att deras företag använder den typen av tjänster. 75 procent av alla svarande uppger att deras företag använder hälsokontroller, både allmänna och lagstadgade, liksom friskvårdsinsatser, som till exempel rökavvänjning. 74 procent uppger att deras företag köper in stödsamtal och insatser för krishantering. Endast 3 procent av de svarande uppger att de inte alls använder några av de exemplifierade tjänsterna.

Resultatet visar att det inte är några stora skillnader mellan hur skyddsombud/fackliga företrädare och chefer bedömer vilka tjänster som används i företaget. Däremot är det tydligt att ju större företagen är, desto mer arbetsmiljö-, hälso- och rehabiliteringstjänster används. Här skiljer sig också bedömningen åt beroende på såväl företagsstorlek som bransch vad gäller vilka tjänster som används. I de största företagen uppger till exempel över 80 procent att arbetshygieniska mätningar används, jämfört med drygt 40 procent i de minsta företagen, se bild nedan.

Noteras kan att endast 5 procent av de svarande inom handel/hotell/restaurang uppger att tjänsten utbildningar används, jämfört med de andra branscherna där över 80 procent uppger att de använder utbildningar. Samtidigt använder handel/hotell/restaurang i större utsträckning än andra branscher organisations- och ledarutvecklingstjänster. Resultaten i undersökningen pekar inte på några större regionala skillnader när det gäller vilka tjänster som företagen använder.

Vilken eller vilka typer av tjänster använder ditt företag? Fördelat på företagsstorlek.

Flera svar möjliga.

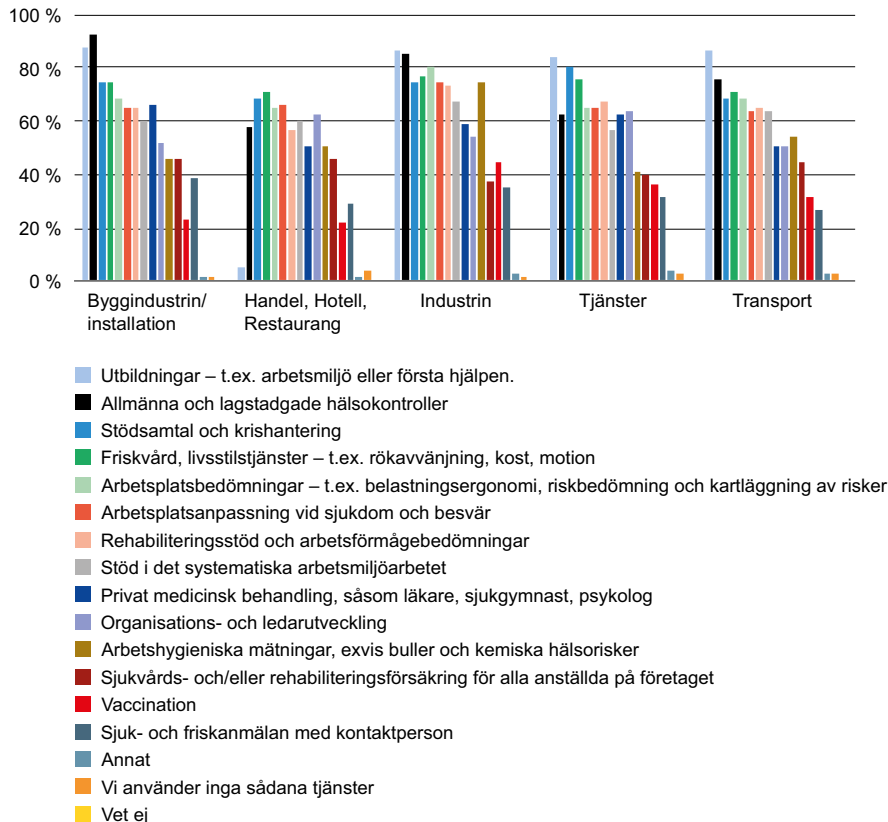

Bas: Alla (1518)

Källa: Kantar Sifo

Vilken eller vilka typer av tjänster använder ditt företag? Fördelat på bransch.

Flera svar möjliga.

Bas: Alla (1518)

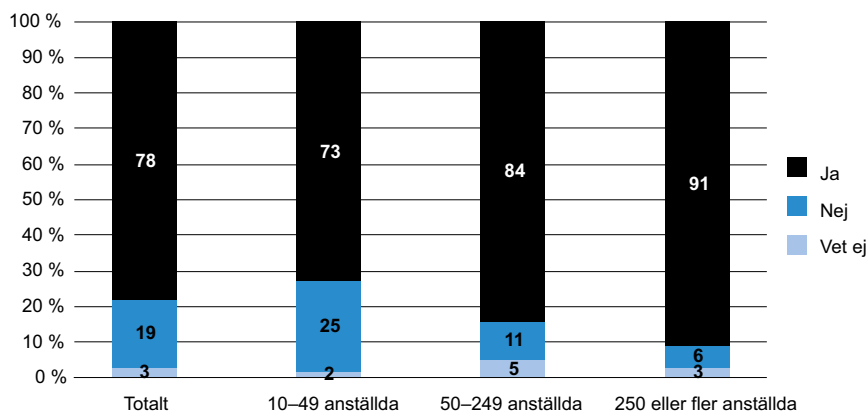
Källa: Kantar Sifo

Sammanfattningsvis visar svaren tydligt att företagen köper såväl hälsofrämjande som förebyggande och rehabiliterande insatser. Svaren visar också att företag i alla branscher och över hela landet använder tjänsterna. Som väntat använder de små företagen tjänsterna i något mindre utsträckning än större företag. Bilden av vilka tjänster som används är relativt samstämmig mellan chefer och fackliga företrädare eller skyddsombud.

5.2 Har ditt företag senaste året köpt företagshälsovård eller annan extern arbetsmiljö-, rehabiliterings- och hälsotjänst?

I undersökningen ställdes också frågor om företagen under det senaste året köpt företagshälsovård eller andra externa arbetsmiljö-, rehabiliterings- eller hälsotjänster. Resultaten visar att 78 procent svarat att de köpt tjänster under det senaste året och det är de större företagen som köper i störst utsträckning, 91 procent av företag med 250 anställda eller fler svarade att de köpt den typen av tjänst under det senaste året, jämfört med 73 procent av företagen med mellan 10 och 49 anställda, se bild nedan.

Har ditt företag senaste året köpt företagshälsovård eller annan arbetsmiljö-, rehabiliterings- och hälsotjänst?

Bas: Alla (1518)

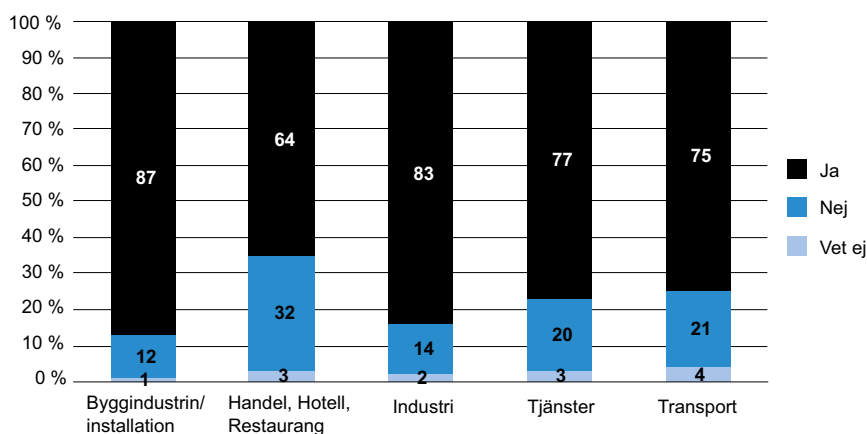
Källa: Kantar Sifo

Sett till branscher visar undersökningen att det är byggbranschen som i störst utsträckning köper den här typen av tjänster, tätt följd av industrin. 87 procent av personer i byggbranschen svarade ja på frågan, jämfört med 83 procent inom industrin och 64 procent av de intervjuade inom handel/hotell/restaurang, se bild nedan.

Undersökningen pekar på en viss skillnad i uppfattning mellan skyddsombud/fackliga företrädare och chefer. 81 procent av cheferna svarar att tjänster köpts, jämfört med 75 procent av skyddsombuden/fackliga företrädarna. I den sistnämnda gruppen svarade dock 5 procent att de inte vet om den här typen av tjänster köpts in under det senaste året.

Det är positivt att majoriteten av företag köper någon form av arbetsmiljö- och hälsotjänster, nära 8 av 10 företag gör det. Det är också positivt att företagsrepresentanter och skyddsombud/fackliga företrädare i huvudsak ger samma svar. Orsakerna till att handeln och besöksnäringen i något mindre omfattning köper arbetsmiljö-tjänster är värda att analysera.

Har ditt företag senaste året köpt företagshälsovård eller annan arbetsmiljö-, rehabiliterings- och hälsotjänst?

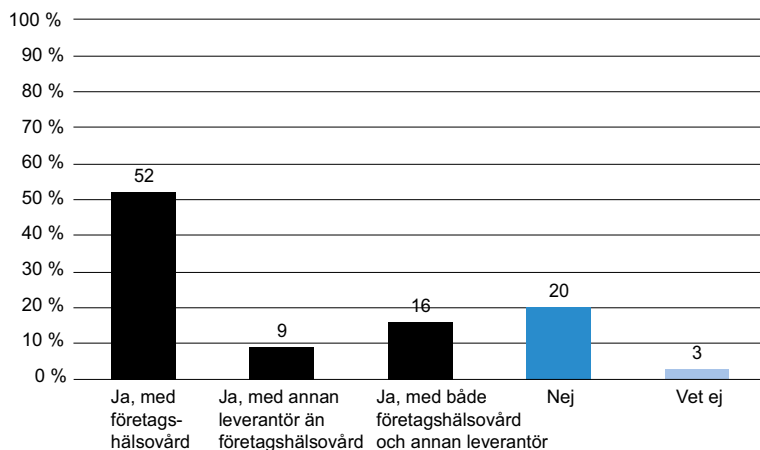
Bas: Alla (1518)

Källa: Kantar Sifo

5.3 Har företagen avtal om företagshälsovård eller annan leverantör av arbetsmiljö- och hälsotjänst?

Undersökningen visar att majoriteten av företagen köper den här typen av tjänster. I undersökningen ställdes också frågan om med vilken typ av leverantör företagen hade avtal. Resultatet visar att totalt sett 80 procent av företagen har avtal med en leverantör och att 20 procent inte har det. 52 procent uppger att de har avtal med en företagshälsovård, 16 procent att de har avtal med både företagshälsovård och annan leverantör och 9 procent att de har avtal med annan leverantör än företagshälsovård, se bild nedan.

Har ditt företag avtal om företagshälsovård eller andra liknande arbetsmiljö tjänster?

Bas: Alla (1518)

Källa: Kantar Sifo

Totalt sett svarar alltså 20 procent att de inte har avtal. Uppdelat på chefer och skyddsombud/fackliga företrädare visar det sig att 21 procent av cheferna svarar att de inte har avtal, jämfört med 15 procent av skyddsombuden/fackliga företrädare. Det är fler skyddsombud/fackliga företrädare som inte vet om företaget har avtal eller inte, 6 procent jämfört med 1 procent av cheferna.

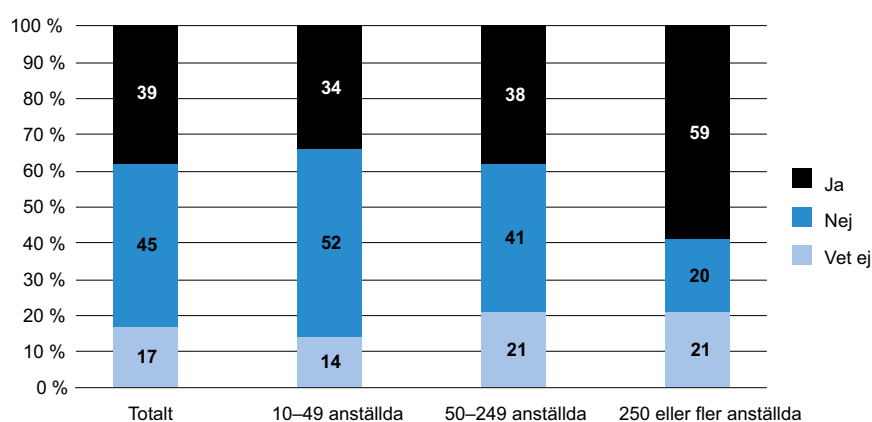
För de 20 procent som uppger att de inte har avtal anger chefer, 55 procent av svarande, att anledningen är att kostnaderna är för stora i relation till förväntade effekter. Den vanligaste förklaringen från skyddsombud/fackliga företrädare att företaget inte har behov av tjänsterna, 39 procent uppger det som skäl för att avtal inte finns, se avsnitt 5.7.

Svaren visar tydligt att företagen tecknar avtal om arbetsmiljö- och hälsotjänster i mycket hög omfattning; nästan 8 av 10 företag gör det. Svaren visar också tydligt att företagen tecknar avtal om arbetsmiljö- och hälsotjänster med flera olika leverantörer, där företagshälsovården står för merparten. Det är positivt att fackliga företrädare och arbetsgivarföreträdare i stort har samma uppfattning om vilka leverantörer avtal tecknas med.

5.4 Har avtalen tecknats efter samråd med företrädare för de anställda?

Undersökningen ställde också frågan om avtalet var tecknat efter samråd med företrädare för de anställda. 39 procent svarade ja, men det finns en tydlig skillnad i svar mellan företag av olika storlek, se nedan.

Har ditt företag tecknat avtal med företagshälsovård eller annan leverantör efter samråd med företrädare för de anställda?

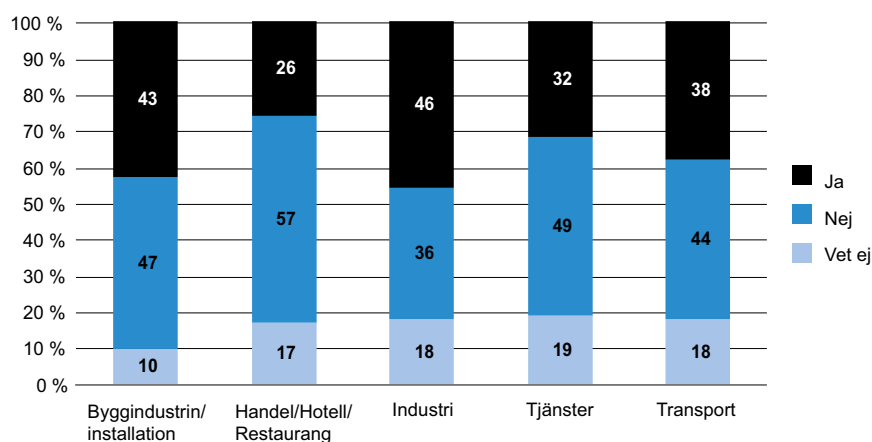

Bas: De som har avtal om företagshälsovård eller liknande arbetsmiljöjänster (1169)

Källa: Kantar Sifo

Svaren skiljer sig också åt mellan branscherna. Inom handel/hotell/restaurang svarar 26 procent att avtal tecknats efter samråd, jämfört med 46 procent i industrin, se bild nedan.

Har ditt företag tecknat avtal med företagshälsovård eller annan leverantör efter samråd med företrädare för de anställda?

Bas: De som har avtal om företagshälsovård eller liknande arbetsmiljöjänster (1169)

Källa: Kantar Sifo

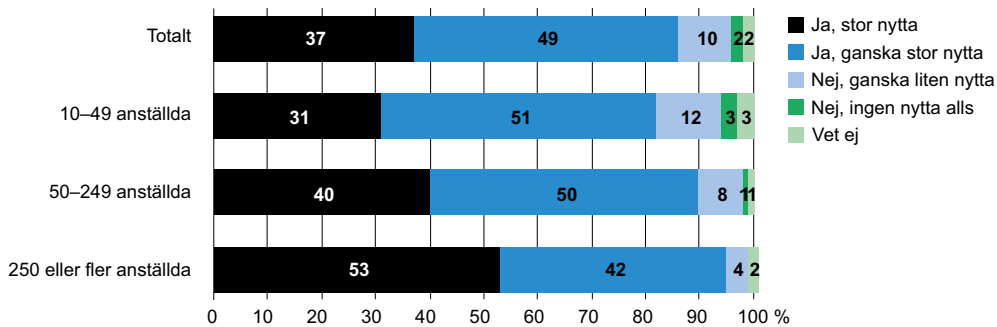
Skyddsombud/fackliga företrädare svarar också i något större utsträckning att avtal tecknats efter samråd, 43 procent jämfört med 38 procent av cheferna.

Det är bekymmersamt låga tal avseende samråd inför att avtal tecknas. Totalt är det en relativt stor andel som inte vet om det förekommit samråd och den största andelen svarar nej. Det finns därför behov av att utveckla stöd och verktyg som underlättar samråd mellan företag och företrädare för de anställda när det gäller inköp av olika typer av arbetsmiljö- och hälsotjänster.

5.5 Företagens upplevda nytta av tjänsterna utifrån behoven

I undersökningen ställdes också frågan om företagen upplevt att de haft nytta av tjänsterna och totalt svarade 86 procent att de haft stor eller ganska stor nytta av de tjänster som köpts. Men skillnader finns mellan företag av olika storlek. 95 procent av företag med 250 anställda eller fler uppger att de haft stor nytta eller ganska stor nytta, jämfört med 82 procent av företagen med mellan 10 och 49 anställda, se bild nedan.

Utifrån behoven i ditt företag, har ni haft nytta av tjänsterna?

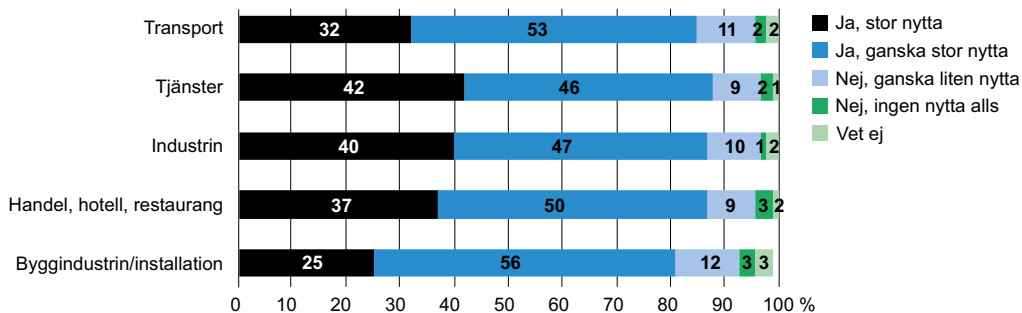

Bas: De som har avtal om företagshälsövård eller liknande arbetsmiljöjänster (1169)

Källa: Kantar Sifo

Bedömningarna av nyttan av tjänsterna skiljer sig också något åt mellan branscherna, se nedan.

Utifrån behoven i ditt företag, har ni haft nytta av tjänsterna?

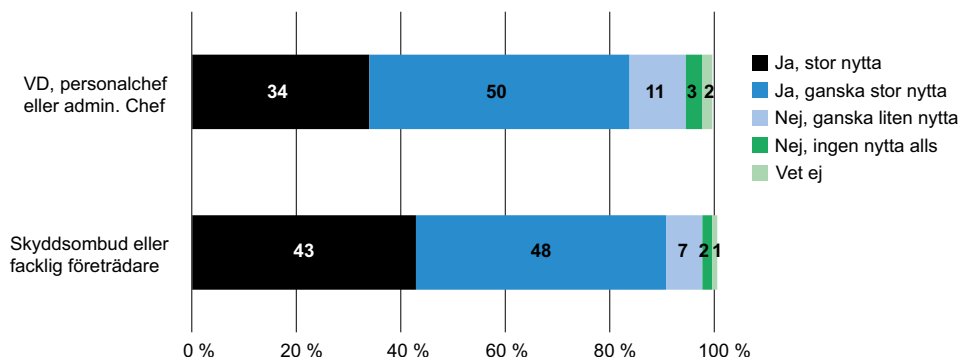

Bas: De som har avtal om företagshälsövård eller liknande arbetsmiljöjänster (1169)

Källa: Kantar Sifo

Bedömningen skiljer sig också något åt beroende på om det är chefer eller skyddsombud/fackliga företrädare som svarar. 91 procent av skyddsombuden/fackliga företrädarna uppger att de haft stor eller ganska stor nytta av tjänsterna, jämfört med 84 procent av cheferna, se bild nedan.

Utifrån behoven i ditt företag, har ni haft nytta av tjänsten/erna?

Bas: De som har avtal om företagshälsovård eller liknande arbetsmiljö tjänster (1169)

Källa: Kantar Sifo

Ett av de viktigaste resultaten i undersökningen är att företagen upplever att de utifrån företagets behov har haft nytta av de arbetsmiljö- och hälsotjänster som köpts, 86 procent upplever sådan nytta.

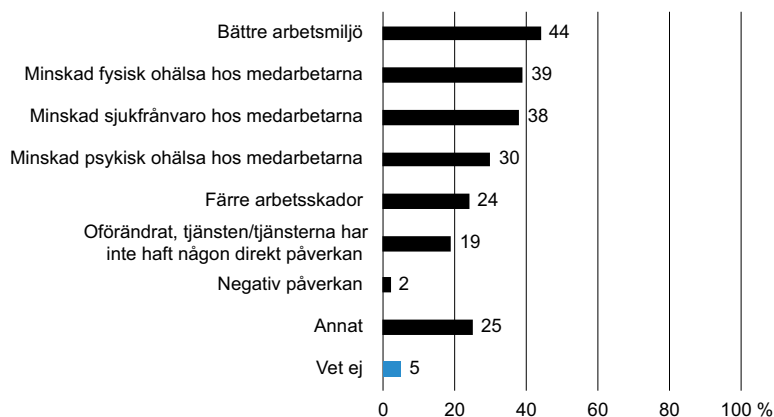
Det finns viss skillnad i svar beroende på företagsstorlek. De största företagen upplever störst nytta, och de mindre något lägre nytta. Undersökningen visar också att företagsrepresentanter och skyddsombud eller fackliga företrädare har en samstämmig bild av den upplevda nyttan, vilket är positivt.

5.6 Upplevda effekter av arbetsmiljö- och hälsotjänsterna

De intervjuade fick också ta ställning till effekterna av insatserna utifrån ett antal givna förslag, och kunde även ge egna exempel på effekter. Den effekt som flest svaranden pekade på – 44 procent – var bättre arbetsmiljö, följt av mindre fysisk ohälsa och mindre sjukfrånvaro, 39 respektive 38 procent. 19 procent svarar att insatserna inte haft någon direkt påverkan och 2 procent att de haft negativ påverkan.

Vilken eller vilka effekter har användningen av tjänsterna fått?

Flera svar möjliga.

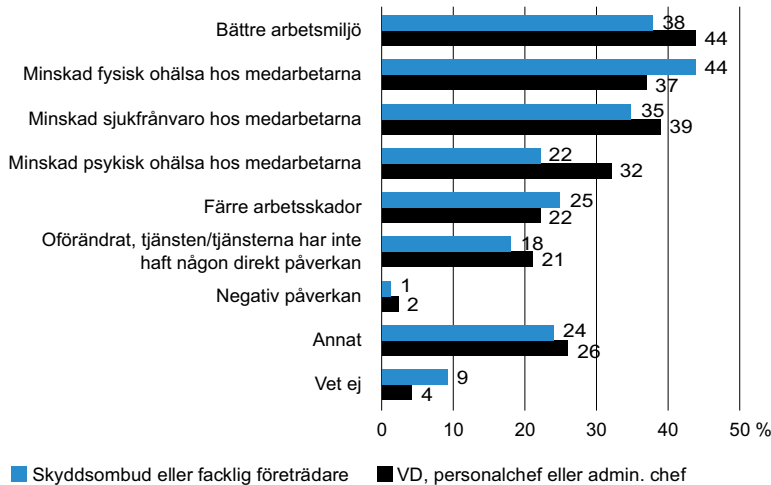
Bas: De som har avtal om företagshälsovård eller liknande arbetsmiljö tjänster (1169)

Källa: Kantar Sifo

Chefer och skyddsombud/fackliga företrädare bedömer effekterna något olika. 44 procent av cheferna – oavsett bransch – tycker till exempel att insatserna gett bättre arbetsmiljö, jämfört med 38 procent av skyddsombuden/fackliga företrädare, se nedan.

Vilken eller vilka effekter har användningen av tjänsterna fått?

Flera svar möjliga.

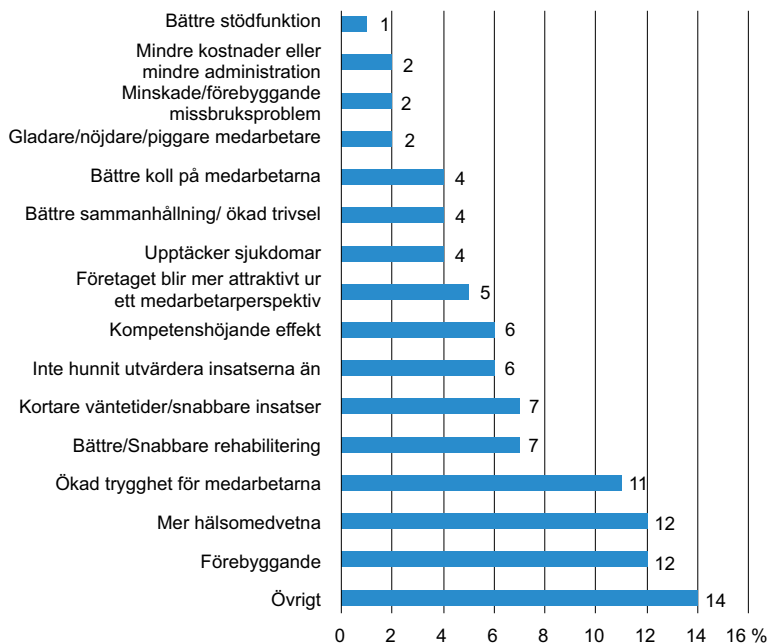
Bas: De som har avtal om företagshälsövård eller liknande arbetsmiljötjänster (1169)

Källa: Kantar Sifo

24 procent av skyddsombuden/fackliga företrädare och 26 procent av cheferna svarade att användandet av tjänsterna även haft andra effekter än de listade. Det handlar till exempel om att företaget blivit mer hälsomedvetet, att insatserna gett snabbare rehabilitering, ökad trygghet för medarbetarna och gjort företaget mer attraktivt. Se bild nedan.

Vilken eller vilka effekter har användningen av tjänsterna fått?

Annat.

Bas: De som har avtal om företagshälsövård eller liknande arbetsmiljötjänster och svarat annat: 240.

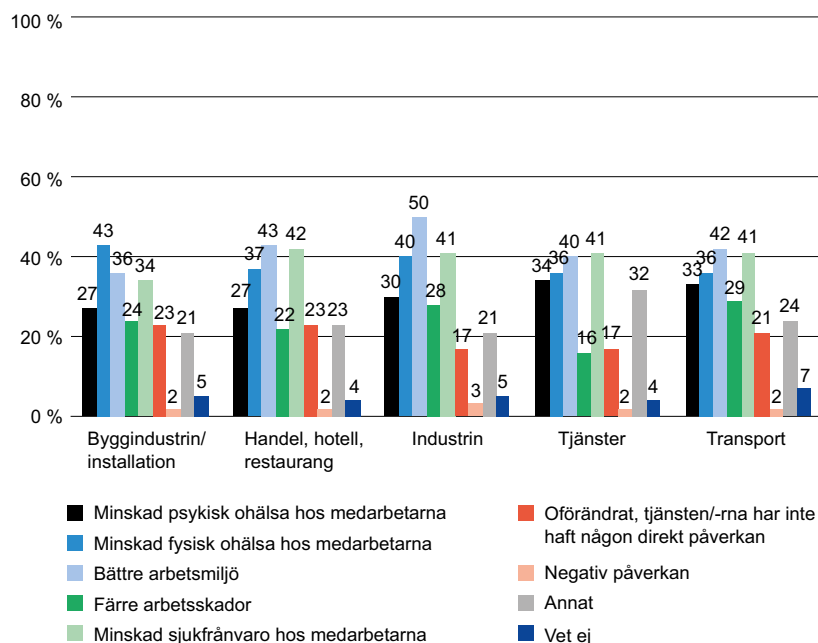
Källa: Kantar Sifo

Under svar ”Övrigt” har exempelvis angetts: Bra med externa parter som granskar, lättillgängligt, ledningen har blivit lugn, det har varit bra. Ett fåtal av de svarande har angett att insatserna fått negativa konsekvenser. Det som nämns i fritextsvar är till exempel att insatserna är kostsamma för företaget, att de tar tid från det dagliga arbetet, att de tar bort egenansvaret från medarbetarna och att det kan vara stressande att få reda på sin hälsostatus.

När branscherna jämförs syns inga tydliga skillnader i svar, se bild nedan:

Vilken eller vilka effekter har användningen av tjänsterna fått?

Flera svar möjliga.

Bas: De som har avtal om företagshälsovård eller liknande arbetsmiljötjänster (1169)

Källa: Kantar Sifo

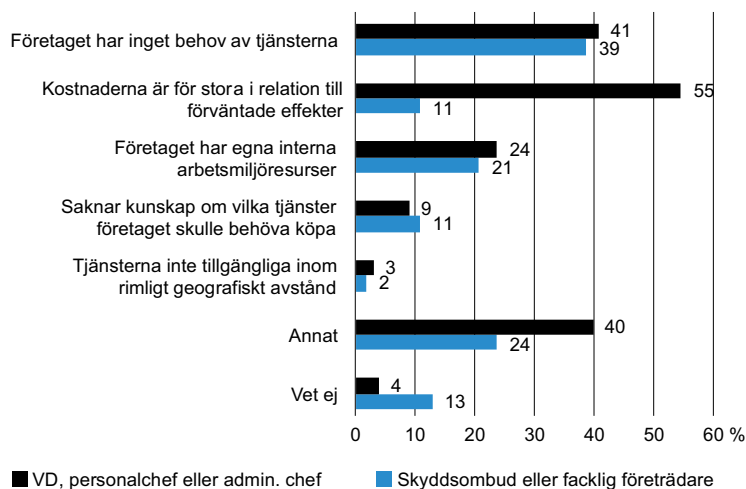
Ett mycket viktigt resultat som framkommer av undersökningen är att företagen anser att effekterna av de använda arbetsmiljö- och hälsotjänsterna är tydligt positiva. Det handlar bland annat om bättre arbetsmiljö, bättre fysisk och psykisk hälsa, samt lägre sjukfrånvaro. Det är glädjande att de positiva effekter som uppnåtts återfinns i alla branscher, över hela landet och oavsett storlek på företaget.

5.7 Beskrivning varför vissa företag inte använder/köper företagshälsovård eller andra externa arbetsmiljö- och hälsotjänster

Knappt 300 av de svarande uppgav att de inte hade avtal om företagshälsovård eller liknande arbetsmiljötjänster. Dessa personer svarade på frågor om varför företaget inte köper eller använder den här typen av tjänster, se bild nedan.

Varför köper/använder ditt företag inte företagshälsovård eller andra arbetsmiljö tjänster?

Flera svar möjliga.

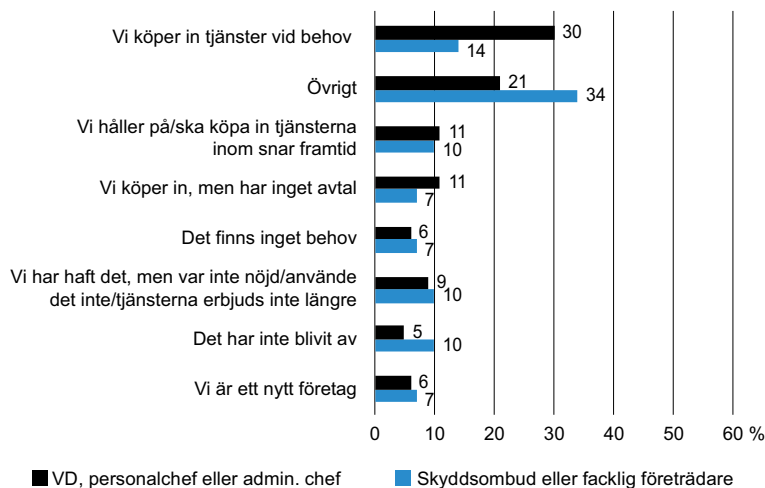
Bas: De som har avtal om företagshälsovård eller liknande arbetsmiljö tjänster (297)

Källa: Kantar Sifo

40 procent av cheferna och 24 procent av skyddsombud/fackliga företrädare uppgav andra skäl, som till exempel att de köper in tjänster vid behov, att de köper in men inte har avtal, att de har stor personalomsättning, att de inte är nöjda med tidigare köp eller inte tror på positiva effekter av företagshälsovård, se bild nedan.

Varför köper/använder ditt företag inte företagshälsovård eller andra arbetsmiljö tjänster?

Fria svar.

Källa: Kantar Sifo

Av de som angett andra skäl till att företaget inte använder tjänsterna, har som ”Övrigt” angetts: många timanställda, stor personalomsättning, företagsledningen sitter i annat land, arbetar själva med företagshälsovård, egen kunskap på området, har precis köpts upp, medarbetarna vill gå till egna läkare, tror inte på positiva effekter av företagshälsovård.

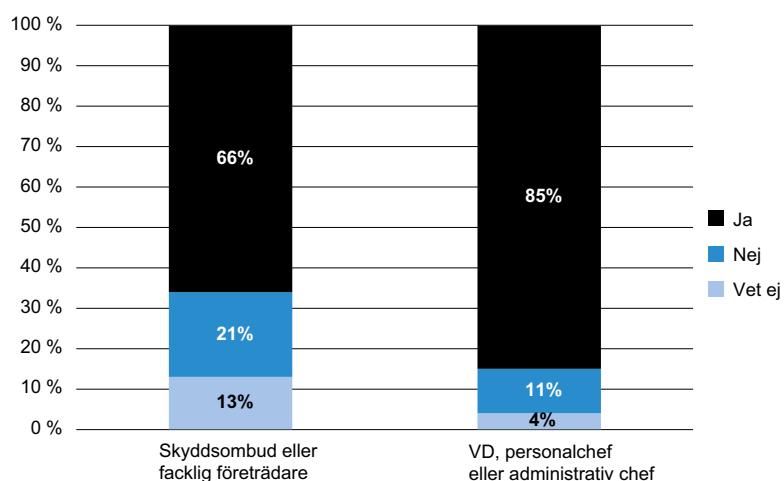
Företagens och skyddsombudens eller de fackliga företrädarnas beskrivning av varför de externa arbetsmiljötjänsterna inte används är viktig information när stöd och verktyg tas fram för att underlätta företagets arbetsmiljö- och hälsoarbete.

5.8 Jämförelse av svar från chefer och skyddsombud/fackliga företrädare vid samma företag – kontrollgrupp

I en kontrollgrupp i undersökningen intervjuades även 101 vd:ar, personalchefer eller administrativa chefer, på samma företag som 101 av de skyddsombud/fackliga företrädare som svarat. Syftet var att se om personer i olika roller men vid samma företag, hade samma bild av vad, hur och varför tjänster används och köps in.

Har ditt företag senaste året köpt företagshälsövård eller annan arbetsmiljö-, rehabilitering och hälsotjänst?

Jämförelse mellan skyddsombud och VD, personalchef eller administrativ chef vid samma företag.

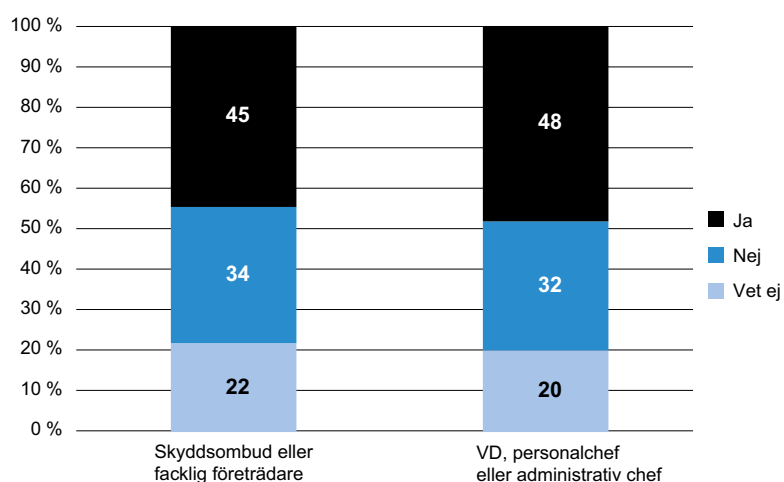

Bas: 202

Källa: Kantar Sifo

Har ditt företag tecknat avtal med företagshälsövård eller annan leverantör efter samråd med företrädare för de anställda?

Jämförelse mellan skyddsombud och VD, personalchef eller administrativ chef vid samma företag.

Bas: 202

Källa: Kantar Sifo

Det är viktigt att se att skyddsombud eller fackliga företrädare och företagsrepresentanter från samma företag i stort har samma uppfattning i frågorna om arbetsmiljö- och hälsotjänster. Det systematiska arbetsmiljöarbetet på det enskilda företaget bygger på samverkan mellan parterna. Resultaten från kontrollgruppen bekräftar att det finns anledning att utveckla stöd och verktyg som underlättar samråd inför inköp av olika typer av arbetsmiljö- och hälsotjänster.

6. Diskussion och slutsatser

Syftet med undersökningen var att få kunskap om hur företag använder företagshälsovård och andra expertresurser inom arbetsmiljö och rehabilitering. När resultaten av intervjuerna analyserats framkommer några tydliga, viktiga och positiva resultat. Samtidigt finns områden att utveckla.

Majoriteten av företagen använder den här typen av tjänster – och de ser både nytta och positiva effekter.

För det första visar undersökningen att merparten av företagen som svarat uppger att de använder externa arbetsmiljö- och hälsotjänster. Nästan 8 av 10 företag svarar att de köper in eller har avtal om den här typen av tjänster. De som köper tjänster i mindre utsträckning är framför allt mindre företag samt företag i handeln- och besöksnäringen.

Ett annat viktigt svar är att företagen tecknar avtal om arbetsmiljö- och hälsotjänster med flera olika leverantörer, där företagshälsovården står för merparten av avtalen.

Glädjande är också att hela 86 procent av alla som svarat säger att de haft nytta av de arbetsmiljö- och hälsotjänster som köpts in – även om svaren varierar något beroende på företagsstorlek. De största företagen upplever störst nytta och de små företagen något mindre nytta.

Företagen anser också att effekterna av arbetsmiljö- och hälsotjänsterna är tydligt positiva. De effekter som uppges handlar bland annat om bättre arbetsmiljö, bättre fysisk och psykisk hälsa, samt lägre sjukfrånvaro. Effekterna återfinns i alla branscher, över hela landet och oavsett storlek på företaget.

Det är också positivt att undersökningen visar att företagsrepresentanter och fackliga företrädare/skyddsombud svarar på samma sätt. Samsyn finns i stort sett i alla frågor, även när företagsrepresentanter och fackliga företrädare/skyddsombud beskriver varför de externa arbetsmiljö-tjänsterna inte används.

De skäl som uppges av de företag som inte har avtal för den här typen av tjänster är att de inte har behov av tjänsterna eller att de har egna interna resurser. Drygt hälften av chefer anger som skäl att kostnaderna är för höga i relation till förväntade effekter. Samtidigt säger 30 procent av cheferna att de köper in tjänster vid behov.

Sammantaget ger det här ny kunskap om hur företagen använder den här typen av tjänster – att majoriteten använder dem och dessutom ser nytta och positiva effekter av användandet. Ny kunskap är också att bilden gäller över hela landet och att såväl chefer som arbetstagarföreträdare generellt har en samstämmig bild av detta.

Utvecklingsområden

Undersökningen pekar också på utvecklingsområden. Ett viktigt sådant område gäller samråd mellan arbetsgivare och arbetstagarföreträdare inför att tjänster köps in eller avtalas om. Det är bekymmersamt att resultaten i undersökningen visar brister i samråd inför såväl inköp som avtals-skrivning. Alltför få uppger att avtal om eller köp av tjänsterna görs efter samråd med företrädare för de anställda och det är också en relativt stor andel som inte vet om det förekommit sådant samråd.

Det finns därför anledning att lyfta det systematiska arbetsmiljöarbetet, liksom att utveckla stöd och verktyg som underlättar samråd. Det finns också skäl att fundera över varför kunskapen om detta brister.

Svagheter i undersökningen

Det är svårt att definiera olika arbetsmiljö- och hälsotjänster tydligt och det är uppenbart att området rymmer en flora av begrepp. Att samma tjänst kan ha olika namn syns bland annat genom att flera av de tjänster som de svarande själva tar upp som exempel borde ha kunnat rymmas i undersökningens befintliga ”förslag” på tjänster. Svagheten gör att det är svårt att veta vilka tjänster företagen avser när de till exempel svarat att de köper in ”utbildningar”, vilket 86 procent av alla svarande uppgett.

Undersökningen ger inte heller information om vilken typ av avtal företagen har tecknat, eller i vilken omfattning företagen använder tjänsterna. Även om undersökningen visar att 78 procent av företagen under det senaste året köpt företagshälsovård eller annan arbetsmiljö-, rehabiliterings- eller hälsotjänst går det inte att se vad tjänsterna specifikt avser. Undersökningen ger inte heller några svar på om eller hur branschvisa och lokala kollektivavtal påverkar användandet av den här typen av tjänster.

Angående undersökningens kontrollgrupp är det svårt att dra några större slutsatser ur ett så litet urval. Det vi kan notera är att skyddsombud/fackliga företrädare i kontrollgruppen i större utsträckning anser att företagen har avtal med företagshälsovård, jämfört med vad kontrollgruppens chefer anser – ett resultat som inte överensstämmer med svaren i undersökningen.

Fortsatt arbete

Undersökningen har fångat användning, nytta och effekter av insatserna i företag av olika storlek, i olika branscher och i olika geografiska regioner. Trots de övervägande positiva resultaten i undersökningen bör poängteras att svaren baseras på personers egna bedömningar – de ger inte fakta om orsak och verkan.

Det område vi ser som mest angeläget att gå vidare med är samråd innan företaget köper, handlar upp eller ingår avtal om arbetsmiljö- och hälsotjänster. Vår analys är att vi behöver fortsätta stärka samverkan i det systematiska arbetsmiljöarbetet generellt – och att vi mer specifikt behöver ta fram och utveckla stöd och verktyg för samråd på arbetsplatserna. Vi ser undersökningen som en bra utgångspunkt för arbetet både med detta och med att få djupare kunskap om effekter och nytta av olika typer av tjänster.

Det är första gången parterna gemensamt gör den här typen av undersökning och vår förhoppning är att både branschorganisationer och företag ska ha stor nytta av resultaten. Att den kunskap vi genererat inspirerar till fortsatta diskussioner, fortsatt arbete och en djupare analys, så att stöd och verktyg kan blir ännu mer träffsäkra och effektiva.

7. Läs mer

Parternas avsiktsförklaring; Svenskt Näringsliv, LO och PTK om sjukförsäkringen; 22 augusti 2016, www.svensktnaringsliv.se

Att köpa arbetsmiljö- och hälsotjänster, Prevent 2015

Att köpa rätt tjänster från företagshälsovården inklusive en interaktiv behovsanalys, www.prevent.se

